

Abdy Saint-Joseph de Clairval

21 novembre 2024

Dierbare Vrienden,

Op een dag in volle 19e eeuw, voert professor Francesco Faà di Bruno een moeilijke bewijsvoering vanop zijn leerstoel wiskunde aan de universiteit van Turijn. Een belletje verraadt dat een priester voorbijgaat die het Heilige Viaticum (geconsacreerde Hostie) naar een stervende brengt. Zonder enig menselijk opzicht komt de professor van zijn leerstoel naar beneden en knielt neer bij het venster. Door bewondering gegrepen, knielen uiteindelijk ook de studenten. Wie is deze professor, die priester werd en op 25 september 1988 door de heilige Paus Johannes Paulus II zalig verklaard werd?

Francesco Faà di Bruno is op 25 maart 1825 in Alexandria (Piemonte, Italië) geboren, als twaalfde en laatste kind van markies Luigi Faà di Bruno en Carolina Sappa de' Milanese. De oude adellijke familie woont dicht bij de hoeve waar don Bosco geboren werd. Maar de twee families die van zeer uiteenlopende sociale klasse zijn, onderhouden geen contact. Vroomheid, kunst en eensgezindheid kenmerken dit gelukkig gezin. Zo delen ook de kinderen van jongs af aalmoezen uit aan de armen. Francesco heeft een zwakke gezondheid en wordt toevertrouwd aan zijn grootvader van vaders kant. Hij brengt zijn vroege kinderjaren door op het kasteel van di Bruno, waar het leven in de buitenlucht hem goed doet. In 1834 sterft zijn moeder door ziekte en uitputting. Kort voordien vertrouwde zij haar man toe: «Het is niet gemakkelijk goed te zijn: om goed te doen, volstaat het lief te hebben». Kort daarop verliest Francesco ook zijn grootvader.

In juni 1840, vijftien jaar, beëindigt Francesco zijn klasieke studies en twijfelt tussen het religieuze leven en een militaire loopbaan. In de familie zijn al vier voorbeelden van godgewijd leven: zijn broers Carlo Maria – broeder van de Vrome Scholen, en Giuseppe – pallotijn, en twee zussen, Enrica – visitandine, en Camilla – dame van het Heilig Hart. Zijn keuze gaat uit naar een militaire loopbaan, met de bedenking dat hij er kan uitstappen indien hij zich later aan God zou willen wijden. Aan de militaire academie van Turijn onderscheidt hij zich door zijn discipline en succes in de studies. In augustus 1846, wordt hij luitenant in het Koninklijk Korps van de Generale Staf. In die tijd nemen velen deel aan de nationale opstand tegen de Oostenrijkse bezetting. In 1848, tijdens de eerste onafhankelijkheids-

Alle rechten voorbehouden

Zalige Francesco Faà di Bruno en don Bosco

oorlog, staat Francesco naast Carlo Alberto (koning van Piemonte-Sardegna), in een divisie die onder het bevel staat van hertog Vittorio Emanuele, van wie hij de adjudant wordt. Als zijn leger-eenheid op het punt staat voor het eerst op het strijdtoneel te verschijnen, vraagt Francesco in een brief aan zijn zus Maria Luisa, ook voor zijn legerkameraden te bidden. Hij vreest dat zij «op zo een cruciaal moment zouden sterven zonder dat hun ziel gezuiverd en gesterkt is, omdat zij de goddelijke zaken voortdurend verwaarlozen die zij in vreedstijd deden en in oorlogstijd niet mochten achterwege laten.» Hij spant zich dus in om altijd in staat van genade te leven (zonder doodzonde) en is tegelijk bezorgd voor wie daar niet aan denken. Na de nederlagen in Custoza en Novara, waar hij op het slagveld de bloem van de jeugd ziet vallen, maakt hij zich dus vooral zorgen om de eeuwige bestemming van vele kameraden en vrienden.

Het eeuwige heil zou de voornaamste bezorgdheid van elke mens moeten zijn. Zijn ziel redden, betekent eeuwig mogen deelnemen aan het leven van God in de Hemel: «God die oneindig volmaakt en gelukkig is in zichzelf, heeft volgens een plan van zuivere goedheid in vrijheid de mens geschapen, om hem te laten delen in zijn eigen gelukzalig leven» (*Compendium van de Catechismus van de Katholieke Kerk*, nr. 1). Bij zijn dood wordt elke mens een eerste keer door Christus geoordeeld. Dat wordt het “bijzondere oordeel” genoemd: «Het is het oordeel van de onmiddellijke vergelding, die ieder na zijn dood in zijn onsterfelijke ziel ontvangt, naar de mate van zijn geloof en zijn werken. Deze vergelding bestaat in het mogen binnentreden in de gelukzaligheid van de hemel, onmiddellijk dan wel na een even-

redige loutering, of het verwezen worden naar de eeuwige verdoemenis in de hel» (*ibid.*, nr. 208). Op het einde van de wereld zal een tweede oordeel plaatshebben en daarover staat in de samenvatting van de *Catechismus*: «Het laatste (algemeen) oordeel zal bestaan in een vonnis tot gelukkig leven of tot eeuwige verdoemenis, dat de Heer JEZUS bij zijn wederkomst als rechter over levenden en doden, zal vellen over de *rechtvaardigen en onrechtvaardigen* (Hand. 24,15) die allen voor Hem bijeengebracht zullen zijn. In aansluiting op het laatste oordeel zal het verrezen lichaam deel krijgen aan de vergelding, die de ziel in het bijzonder oordeel heeft ontvangen» (nr. 214). Omdat Hemel en hel eeuwig zijn, is het van het allergrootste belang het ene te verwerven en het andere te vermijden. «Dat wij niet eeuwig verloren gaan maar bij uw uitverkorenen worden geteld», vraagt de Kerk dan ook in de Romeinse Canon (*Eucharistisch gebed I*).

Na de troonsafstand van zijn vader Carlo Alberto, wordt Vittorio Emanuele koning. Eind 1849, benoemt hij Francesco tot «preceptor in wiskunde van de Koninklijke Prinsen». Om zich in deze wetenschap te vervolmaken, zendt hij hem naar Parijs. Francesco zal op 10 maart 1851 een licentie in mathematica behalen. Hij bezoekt de levendige parochie van Saint-Sulpice. Pater Armand de Pontlevoy, jezueet, wordt zijn geestelijke leider, en Francesco doet de Geestelijke Oefeningen van de heilige Ignatius. Hij verdiept zich in de Conferenties van de heilige Vincentius a Paolo en leert de zalige Frédéric Ozanam kennen. Aan de Sorbonne, knoopt hij een diepe vriendschap aan met de mathematicus Cauchy. Deze vurige katholiek wordt zijn voorbeeld.

Nuttig zijn voor de anderen

TERUG in Turijn, stelt hij vast dat antiklerikalen verkregen hebben dat zijn benoeming tot preceptor van de kinderen van de koning ongedaan gemaakt werd. Er worden hem namelijk andere opdrachten toevertrouwd. Hij schrijft naar zijn broer Alessandro: «Ik voel mij hier niet op mijn plaats... Mij vormen en nuttig zijn voor de anderen zijn de scharnieren van de poort naar mijn geluk» (23 juni 1852). Op een dag, wordt Francesco in een kring van officieren openlijk door één van hen beledigd. Zijn kameraden zetten hem aan zich in een duel te verdedigen. Hij bewaart echter zijn kalmte en ontwijkt de provocatie. Ten overstaan van de moeilijkheden die hij in het leger ervaart en bewust dat zijn weigering om toe te treden tot de vrijmetselarij, zijn militaire loopbaan ondermijnen, geeft hij in maart 1853 ontslag om zich helemaal aan de studie te wijden. Hij schrijft een «Handboek van de christelijke soldaat», een verzameling van onderrichtingen en gebeden voor de soldaat, dat een grote verspreiding kent.

Francesco onderhoudt goede betrekkingen met don Bosco. Een leerling van hem, don Giovanni Batista Francesca, zal vertellen: «Helemaal in het begin van het oratorium, zag men bijna alle maandagen een kapitein van de genie (Francesco) die eerst zijn zwaard neerlegde, dan biechtte, de Mis diende en communiceerde. Wij waren daar allemaal door gesticht.» Don Bosco, die zich sinds zijn priesterwijding in 1841 over

jongens ontfermt, inspireert Francesco om zich te ontfermen over meisjes van bescheiden afkomst, die dikwijls aan hun lot worden overgelaten. Francesco opent voor hen een school voor sacrale zang, die op een patronaat (jeugdhuis) lijkt. Hij was muzikant van in zijn kindertijd en stelt een verzameling liederen samen, «De katholieke lier», die in de parochies van Piemonte gebruikt wordt. Tegelijk brengt hij lange uren door in gebed, in de kerk van de zusters van het Heilig Sacrament waar gedurige aanbidding is. «Bid, bid zonder ophouden, zal hij schrijven: alles hangt af van het gebed!».

De enige zaak

IN mei 1854, keert hij terug naar Parijs en behaalt er nieuwe diploma's in mathematica en astronomie. In 1856, vindt hij voor zijn zus Maria Luisa, die het zicht verloren heeft, een systeem uit voor blinden om te schrijven en te lezen. Dit is nog vóór de uitvinding van het brailleschrift en zal voor velen een hulp zijn en met meerdere prijzen beloond worden. In Parijs wordt één van zijn vrienden uit Turijn ziek tijdens de vasten van 1856 en zal uiteindelijk sterven. Francesco schrijft aan zijn zus: «Deze ziekte was voor mij de nuttigste van alle paasretraites... Voortaan geldt voor mij alleen nog – zo helpe mij God – heilig te leven en zo ook te sterven. Al het overige is werkelijk nutteloos en slechts kinderachtigheid.» In hetzelfde jaar wordt hij lid van het Oeuvre d'Orient, dat op 4 april 1856 gesticht wordt voor leken professoren aan de Sorbonne. Als hij op het einde van dat jaar terug in Turijn is, voert hij de «Fourneaux économiques» in, naar het voorbeeld van wat hij in Parijs gezien heeft. Dat zijn handelszaken waar aan arbeiders en aan de armsten voeding wordt verkocht aan heel lage prijzen. Hij richt ook een vereniging op die van feestdagen een rustdag wil maken. De heilige Don Bosco wordt er ondervoorzitter van.

De moeilijkheden waarmee de leerlingen van de zangschool worden geconfronteerd, zijn voor Francesco een kwelling: sommigen blijven werkloos, zijn stuurloos, krijgen geen steun, of hebben geen deur om aan te kloppen wanneer zij worden ontslagen. Door zijn vele relaties kan hij dikwijls werk voor hen vinden. Doch om zich beter met hen te kunnen bezighouden, koopt hij in 1859 een kleine woning en een stuk grond in Borgo San Donato, een gehucht met slechte naam, waar hij «het werk van de heilige Zita» installeert. De heilige Paus Johannes Paulus II zegt daarover: «Onder de sociale initiatieven van Francesco moet in het bijzonder het werk van de heilige Zita vermeld worden voor de sociale en spirituele promotie van de vrouw (huisvrouwen, werkloze vrouwen, beginnelingen op de arbeidsmarkt, alleenstaande moeders, zieke en bejaarde vrouwen): de zalige heeft een ware «vrouwenstad» in het leven geroepen met scholen, werkplaatsen, verpleging, pensions, en elk met een eigen reglement. Voor dit moedig en profetisch initiatief is hij kwistig met de bezittingen van zijn familie, zijn inkomsten en heel zijn persoon» (25 september 1988). Om de jonge meisjes kosteloos op te vangen en een bezigheid te geven, vestigt hij op een stuk grond waar een kanaal door loopt, een

voorbeeldige wasserij met machines die hij ontworpen heeft. Vrouwen die een onderdak hebben, vormen een vereniging zodat zij na hun vertrek met het werk verbonden blijven. De internen hebben een degelijk spiritueel leven: een kapel waar zij elke morgen naartoe kunnen gaan voor de Heilige Mis en een beetje meditatie, 's namiddags voor een bezoek aan het Allerheiligste en 's avonds voor gebed. De stichter is echter het slachtoffer van veel kwaadsprekerij en kwaadwillige insinuaties. Als hij door het gehucht gaat, wordt de spot met hem gedreven. Hij wordt de "lompencavaliër" genoemd. Aan wie zich over gelijkaardige beledigingen beklagen, antwoordt hij: «laat de mussen maar zingen!». In de twintig jaren dat het werk bestaat, kunnen meer dan 10.000 jonge vrouwen geholpen worden. Francesco vangt ook jonge meisjes van bescheiden afkomst op die werk-bekwaam zijn maar mentaal zwak. Zij worden onder de bescherming van de heilige Clara geplaatst en worden "Clarinen" genoemd. Het werk haalt hen uit de miserie, om niet te zeggen uitbuiting, en verzekert hun morele en godsdienstige bijstand. Als wederdienst doen zij handenarbeid, meer bepaald in de wasserij.

In 1861, verleent de universiteit van Turijn aan Francesco de titel van geaggregeerd professor, doch nooit die van "gewoon" professor. Nochtans wordt hem het ontwerp of de perfectionering van bepaalde wetenschappelijke instrumenten toegekend en van de "formule van Faà di Bruno" in de mathematica. Hij deelt de bezorgdheid van Don Bosco om de immorele pers doch slaagt er niet in een katholiek dagblad te stichten. Hij richt dan wel een uitleenbibliotheek op. In 1872, volgt een ambulante bibliotheek, vooral bestemd voor priesters. Francesco sticht meerdere retraitshuizen: één voor welgestelde vrouwen, met wie hij regelmatig uit eten gaat; met de buitenlandse vrouwen onder hen spreekt hij hun moedertaal, want hij kent Frans, Engels en Duits. Ook een retraitshuis voor bejaarde arbeidsters en daarna één voor arme en bejaarde priesters.

Bepalende/doorslaggevende invloed

FRANCESCO beseft de invloed die een goede onderwijzeres op de leerlingen kan hebben en in het milieu waar zij leeft. Hij kent een primordiaal belang toe aan de opleiding van onderwijzeressen die sterk staan in het geloof, rijk zijn aan kennis, maar ook aan deugdzaamheid. In 1866-67, aanvaardt hij daarom de opdracht een gewone meisjesschool die achteruitboert, te besturen. Hij engageert goede leraren en geeft zelf les in wiskunde, fysica, astronomie en moraal. Hij volgt de leerlingen afzonderlijk op, en maakt hen ervan bewust dat alleen reeds hun aanwezigheid een dorp helemaal kan veranderen. Hij sticht ook een werk voor kindmoeders. Dat wordt toevertrouwd aan een juffrouw met veel discretie en veel begrip voor deze meisjes die meestal worden verstoten.

De inzet van Francesco voor vrouwen beantwoordt aan de leer van de Kerk. «In het christendom heeft de vrouw van in het begin, meer dan in iedere andere godsdienst, een bijzonder statuut van waardigheid, laat de heilige

Paus Paulus VI opmerken, waarvan de vele en opvallende aspecten in het Nieuwe Testament bevestigd worden» (6 december 1976). In de brief *Mulieris dignitatem*, schrijft de heilige Paus Johannes Paulus II: «De waardigheid van de vrouw heeft haar maatstaf in de orde van de liefde, die wezenlijk orde van rechtvaardigheid en naastenliefde is... De Kerk brengt dus dank voor alle vrouwen en voor iedere vrouw... zoals zij uit het hart van God gekomen zijn in heel de schoonheid en rijkdom van hun vrouwelijkheid... zoals zij, samen met de man, een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid op zich nemen voor het lot van de mensheid volgens de dagelijkse noden en volgens de definitieve bestemming die de mensenfamilie heeft in God zelf» (15 augustus 1988, nrs. 29, 31).

Vanaf 1863, zet Francesco zich in voor de bouw van een kerk die toegewijd wordt aan Onze-Lieve-Vrouw van het Vagevuur. Het heiligdom is bestemd om te bidden voor de overledenen uit alle oorlogen. Haar liefde gaat trouwens uit naar de zielen van het vagevuur. «Het vagevuur, zo zegt het *Compendium*, is de staat van degenen die in vriendschap met God sterven, maar die, ofschoon zij van hun eeuwig heil verzekerd zijn, nog loutering nodig hebben om de hemelse gelukzaligheid binnen te gaan. Krachtens de gemeenschap van de heiligen kunnen de gelovigen die nog bezig zijn met hun aardse pelgrimstocht, de zielen in het vagevuur helpen door voor hen gebeden van voorspraak op te dragen, vooral het eucharistisch offer, maar ook aalmoezen, aflaten en werken van boetvaardigheid» (nrs 210, 211). Een originele klokkentoren van 75 meter hoogte, die Francesco zelf in alle details voorbereid heeft, wordt naast de kerk opgericht, en heeft evenveel klokken als er noten zijn op de toonladder. Een beeld van de heilige aartsengel Michael van vijf meter hoog overheerst het geheel.

Met vrouwelijke religieuzen

VEEL vrouwen helpen Francesco vrijwillig bij zijn werken. Met het oog op de toekomst beoogt hij de stichting van een vrouwelijke religieuze congregatie. «Wie God op het oog heeft en een erfenis aan goedheid wil nalaten voor de eeuwigheid, kan niet zonder vrouwelijke religieuzen», schrijft hij. De jonge Giovanna Gonella beantwoordt zijn oproep. Anderen volgen en vormen de kern van de Zusters van de heilige Zita, ook Zusters Miniemen van Onze-Lieve-Vrouw van het Vagevuur genoemd. Zij hebben een bijzondere devotie voor Maria en helpen de zielen van het vagevuur. De stichting heeft plaats in 1881. Het begin verloopt moeizaam: veel werk en gebed, en veel armoede. Het reglement weerspiegelt de militaire geest van haar oprichter, die veeleisend is, maar aanstekelijk door zijn liefde voor God en zijn voorbeeld. Zijn intense spirituele leven heeft hem trouwens de bijnaam "de leken kartaizer" opgeleverd.

Nog andere werken worden aan Francesco toegeschreven, waaronder de uitgave van een boekje over de Eucharistie, het beheer van een tijdschrift, het bestuur van een museum van katholieke Missies, een werkplaats voor typografie, een klas voor adolescente meisjes, een huis waar jonge arbeid-

sters na hun hospitalisatie kunnen herstellen... Maar stilaan bemerkt hij dat hij als priester de zielen beter zou kunnen leiden. Trouwens, kan een zustercongregatie door een leek geleid worden? Na lang nadenken en vele personen geraadpleegd te hebben, richt hij zich tot de aartsbisschop van Turijn, Mgr. Gastaldi. Maar deze wil de wijding pas toelaten na een opleiding van minimum zes maanden aan het seminarie. Francesco is van mening dat langdurige afwezigheid van zijn werken op dat moment onherstelbare gevolgen zou hebben. Hij is vastbesloten niet in te gaan tegen de wil van zijn aartsbisschop en verschuift zijn plan naar later. Dan gaat hij naar Rome voor een retraite. Invloedrijke personen spreken Paus Pius IX over hem. Deze kent hem al door de grote financiële hulp die hij hem gegeven heeft. De Heilige Vader toont begrip voor hem en neemt de verantwoordelijkheid voor zijn priesterwijding op zich. Die heeft plaats op 22 oktober 1876 en de paus geeft hem een heel mooie kelk. Francesco is éénenvijftig jaar. Het duurt nog zeven maanden voordat de aartsbisschop deze zaak verwerkt heeft. Maar niettemin gaat de prelaat op de daarop volgende 31e oktober over tot de inzegening van de kerk Onze-Lieve-Vrouw van het Vagevuur. Uit fijngevoeligheid verschijnt Francesco niet op de plechtigheid. Pas 's anderendaags, vroeg in de ochtend, draagt hij in deze kerk een eerste Mis op. Zijn devotie voor de Eucharistie wordt inniger en het gebeurt zelfs dat hij 's nachts vele uren doorbrengt in aanwezigheid van de Goddelijke Gastheer. Voor Francesco die zich van in zijn jeugd toegewijd heeft aan de Heilige Maagd, is de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van het Vagevuur een middel om Maria te tonen als voorspreekster voor de zielen van het vagevuur.

Zij vergeet haar kinderen niet

Hij schrijft: «Zal de Heilige Maagd die op Golgota door JEZUS als moeder gegeven werd aan alle christenen, haar kinderen vergeten die de aarde al verlaten, maar de Hemel nog niet bereikt hebben omdat zij nog niet genoeg van zonde gezuiverd zijn? Maria is de universele Moeder, Zij zou

«Francesco Faà di Bruno, zegt de heilige Paus Johannes Paulus II, is “een heraut van geloof en naastenliefde”» (2 oktober 2002) en in de homilie van zijn zaligverklaring merkt hij op: «Altijd bezield door innerlijke geestdrift om mee te werken aan het heil van zijn broeders, was hij bezorgd voor hun eindbestemming. De laatste bestemming van de mens is namelijk de ontmoeting met God, een ontmoeting waarop men zich van nu af dient voor te bereiden door een constant engagement in ascese, door het kwade te verwerpen en het goede te doen... De eerste en meest verheven vorm van naastenliefde voor onze broeders is de ijver voor hun eeuwig heil.» Vragen wij aan deze gelukzalige, dat wij deze vorm van naastenliefde zouden beoefenen!

*+ br Jean-Bernard Jolie, abb,
en de monniken van de Abdij*

- ✓ Om de brief van de Abdij Saint-Joseph de Clairval (gratis) te ontvangen, gelieve u te wenden tot het adres hieronder.
- ✓ Met dank ontvangen wij graag de adressen van eventuele lezers die u ons wil opzenden.
- ✓ Ter ondersteuning van de verspreiding van de brief van de Abdij Saint-Joseph de Clairval:

Bankkaart: cf. onze site: www.clairval.com / Overschrijving: t.n.v. "abbaye st Joseph de Clairval"; België: IBAN: BE 41 0001 3398 7110;

BIC: GEBABEBB / Nederland (zonder Bankkosten): IBAN: FR 95 2004 1010 0412 8003 1B02 567; BIC: PSSTFRPPDIJ

Legaten: de abdij kan legaten ontvangen met volledige vrijstelling van overdrachtsrechten. Juridische titel: "Gemeenschap van de benedictijnen van Sint-Jozef van Clairval".

Abbaye Saint-Joseph de Clairval (Nederlandse ed) ISSN : 1956-3892 – Dépôt légal : date de parution – Directeur de publication : Dom Jean-Bernard Bories – Imprimerie : Traditions Monastiques – 21150 Flavigny-sur-Ozerain.

Abbaye Saint-Joseph de Clairval – 21150 Flavigny-sur-Ozerain – France

E-mail: abdij@clairval.com – site: <http://www.clairval.com/>